

УДК 004.738.5:339.13

DOI: 10.31673/2415-8089.2026.011606

Осмятченко Володимир Олександрович,
доктор економічних наук, професор,
Державний університет
інформаційно-комунікаційних технологій
Присяжна Людмила Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет

ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ ТА ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛЯ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти розвитку електронної комерції та інтернет-торгівлі в умовах цифрової трансформації економіки. Обґрунтовано актуальність дослідження, що зумовлена активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у сферу торговельної діяльності, зростанням ролі цифрових платформ та зміною поведінки споживачів на сучасному ринку. Розглянуто сутність електронної комерції як складової цифрової економіки та визначено її місце у системі сучасних торговельних відносин. Проаналізовано основні моделі електронної комерції, що характеризують різні форми взаємодії між учасниками ринку у процесі здійснення електронних торговельних операцій. Значну увагу приділено дослідженню ролі сучасних цифрових технологій у розвитку електронної комерції, зокрема використанню систем аналізу даних, штучного інтелекту, хмарних технологій та інформаційних платформ. Визначено ключові переваги використання інтернет-торгівлі для підприємств, серед яких розширення ринків збуту, оптимізація бізнес-процесів, підвищення ефективності комунікації зі споживачами та зниження операційних витрат. Окрему увагу приділено аналізу проблем розвитку електронної комерції, що пов'язані з питаннями кібербезпеки, логістики, правового регулювання та зростання конкуренції на онлайн-ринках. Обґрунтовано, що подальший розвиток електронної комерції потребує інтеграції інноваційних технологій, удосконалення логістичної інфраструктури та адаптації систем управління підприємствами до умов цифрового середовища.

Ключові слова: електронна комерція, інтернет-торгівля, цифрова економіка, електронний бізнес, цифрові технології, онлайн-платформи, торговельна діяльність

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується активним впровадженням цифрових технологій у всі сфери господарської діяльності. Однією з найбільш динамічних галузей цифрової економіки є електронна комерція, яка забезпечує можливість здійснення торговельних операцій через мережу Інтернет із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Розвиток електронної комерції обумовлений поширенням глобальних інформаційних мереж, зростанням кількості користувачів Інтернету, розвитком мобільних технологій та появою нових цифрових платформ. У сучасних умовах електронна комерція створює нові можливості для підприємств щодо розширення ринків збуту, оптимізації бізнес-процесів та підвищення ефективності взаємодії зі споживачами [1, с. 25].

Інтернет-торгівля стала важливим інструментом розвитку підприємницької діяльності, оскільки вона забезпечує швидкий доступ до інформації про товари і послуги, дозволяє зменшувати транзакційні витрати та формує нові підходи до організації торговельних процесів [2, с. 41].

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки електронна комерція виступає важливим фактором підвищення конкурентоспроможності підприємств та розвитку нових бізнес-моделей. Активне впровадження цифрових технологій сприяє формуванню інноваційних підходів до організації торгівлі та управління взаємовідносинами з клієнтами [3, с. 165].

Постановка проблеми. Розвиток електронної комерції значною мірою змінює традиційні підходи до організації торговельної діяльності. У сучасних умовах підприємства змушені адаптуватися до нових цифрових реалій, що пов'язані зі зростанням ролі інформаційних технологій, розвитком онлайн-платформ та активним використанням цифрових маркетингових інструментів.

Разом з тим розвиток інтернет-торгівлі супроводжується появою нових викликів, серед яких особливе місце займають питання забезпечення кібербезпеки, підвищення ефективності логістичних процесів, оптимізація електронних платежів та удосконалення систем управління взаємовідносинами з клієнтами [4, с. 152].

Зазначені проблеми обумовлюють необхідність проведення комплексних наукових досліджень, спрямованих на аналіз сучасних тенденцій розвитку електронної комерції та визначення перспектив її подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку електронної комерції та інтернет-торгівлі досліджуються у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. У науковій літературі електронна комерція розглядається як складова електронного бізнесу, що забезпечує здійснення комерційних операцій із використанням інформаційно-комунікаційних технологій [1, с. 28].

Дослідження показують, що використання електронної комерції дозволяє підприємствам підвищувати ефективність управління бізнес-процесами, оптимізувати витрати та розширювати географію продажів [2, с. 45].

Значна увага у наукових працях приділяється аналізу тенденцій розвитку електронної комерції, серед яких виділяють поширення мобільної торгівлі, розвиток маркетплейсів та інтеграцію цифрових технологій у процеси управління підприємствами [3, с. 170; 5, с. 67].

Разом із тим окремі аспекти розвитку інтернет-торгівлі, зокрема питання використання аналітики великих даних, цифрових платформ та штучного інтелекту у торговельній діяльності, залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку електронної комерції та інтернет-торгівлі, визначення основних факторів їх розвитку та обґрунтування перспективних напрямів удосконалення торговельної діяльності підприємств у цифровому середовищі.

Методи дослідження. Для проведення дослідження розвитку електронної комерції та інтернет-торгівлі були застосовані комплексні методологічні підходи, що поєднують теоретичний аналіз, порівняльне дослідження та кількісну оцінку ефективності управлінських рішень у цифровому бізнес-середовищі.

На першому етапі було здійснено аналіз наукової та методичної літератури, що дозволило систематизувати існуючі концепції електронної комерції, визначити основні моделі її функціонування (B2B, B2C, C2C, C2B) та окреслити сучасні тенденції розвитку інтернет-торгівлі. Цей метод дозволив виокремити невирішені проблеми, зокрема щодо інтеграції інноваційних цифрових технологій у торговельні процеси та ефективного управління онлайн-платформами [1; 3; 5].

Другим методом стало емпіричне дослідження, що включало аналіз даних з відкритих джерел, статистичних баз та публічних звітів провідних підприємств електронної торгівлі. Для систематизації отриманої інформації були використані методи порівняльного аналізу та класифікації, що дозволили виділити ключові тенденції, переваги та проблеми розвитку інтернет-торгівлі. Даний підхід дозволяє зрозуміти взаємозв'язок між застосуванням цифрових технологій та ефективністю функціонування електронних торговельних платформ [2; 4; 7].

На третьому етапі застосовувалися кількісні методи оцінки, включаючи аналіз показників продажів, обсягів транзакцій, рівня задоволеності клієнтів та ефективності логістичних процесів. Для обробки даних використовувалися сучасні програмні продукти, зокрема MS Excel (версія 2021), SPSS Statistics (версія 28) та Google Analytics, що дозволяють проводити статистичний аналіз та формувати узагальнені висновки щодо ефективності застосування цифрових технологій у торговельній діяльності.

Особливу увагу приділено методам моделювання та прогнозування, які дозволяють визначати потенційні сценарії розвитку електронної комерції, оцінювати вплив впровадження інноваційних технологій на ключові показники підприємств та формувати рекомендації щодо оптимізації процесів інтернет-торгівлі. Зокрема, було застосовано методи SWOT-аналізу, Pest-аналізу та побудови логістичних моделей для оцінки ефективності інтеграції цифрових рішень у бізнес-процеси.

Комплексне використання зазначених методів забезпечило можливість системного та детального дослідження електронної комерції, визначення її сучасних тенденцій, перспектив розвитку та практичних рекомендацій для підприємств торговельної сфери. Такий підхід дозволяє науково обґрунтувати ефективність інтеграції цифрових технологій у процеси управління електронною комерцією та сприяє формуванню нових моделей взаємодії зі споживачами у цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Електронна комерція у сучасних умовах виступає важливим елементом розвитку цифрової економіки та є одним із ключових факторів трансформації торговельної діяльності підприємств. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє підприємствам здійснювати комерційні операції у глобальному цифровому середовищі, забезпечуючи ефективну взаємодію між виробниками, постачальниками та споживачами. Розвиток інтернет-торгівлі сприяє формуванню нових бізнес-моделей, підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємств та оптимізації логістичних процесів [1, с. 27].

Зростання популярності електронної комерції пов'язане з розвитком цифрових платформ, мобільних технологій та онлайн-платіжних систем. У сучасних умовах підприємства дедалі частіше використовують інтернет як основний канал реалізації продукції та послуг. Це дозволяє не лише розширювати географію продажів, але й підвищувати ефективність комунікації зі споживачами [2, с. 43].

Для більш ґрунтовного розуміння механізмів функціонування електронної комерції доцільно розглянути основні моделі організації електронних торговельних відносин, що сформувалися в процесі розвитку цифрової економіки. Ці моделі відображають характер взаємодії між учасниками ринку та визначають специфіку здійснення комерційних операцій у цифровому середовищі. Основні моделі електронної комерції наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Основні моделі електронної комерції

<i>Модель</i>	<i>Характеристика</i>
B2B (Business-to-Business)	Електронні торговельні операції між підприємствами
B2C (Business-to-Consumer)	Продаж товарів і послуг підприємством кінцевому споживачу
C2C (Consumer-to-Consumer)	Торгівля між приватними особами через онлайн-платформи
C2B (Consumer-to-Business)	Споживач пропонує товари або послуги підприємствам

Джерело: сформовано авторами

Як видно з таблиці 1, електронна комерція охоплює різні форми взаємодії між учасниками ринку. Найбільш поширеною є модель B2C, яка передбачає продаж товарів і послуг безпосередньо кінцевому споживачу через інтернет-магазини або маркетплейси. У той же час модель B2B активно використовується у сфері міжкорпоративної торгівлі, де підприємства здійснюють закупівлю сировини, обладнання або послуг через спеціалізовані електронні платформи [3, с. 168].

Ефективність функціонування електронної комерції значною мірою залежить від використання сучасних цифрових технологій, які забезпечують автоматизацію бізнес-процесів, обробку інформації та оптимізацію управлінських рішень. Впровадження інноваційних інформаційних систем дозволяє підприємствам підвищувати ефективність комерційної діяльності та покращувати взаємодію зі споживачами. Основні технології, що використовуються в електронній комерції, подано в таблиці 2.

Таблиця 2.

Цифрові технології, що використовуються в електронній комерції

<i>Технологія</i>	<i>Сфера застосування</i>
Big Data	Аналіз поведінки споживачів
Штучний інтелект	Персоналізація пропозицій
Хмарні технології	Зберігання та обробка інформації
CRM-системи	Управління взаємовідносинами з клієнтами
ERP-системи	Управління ресурсами підприємства

Джерело: сформовано авторами

Застосування зазначених технологій дозволяє підприємствам значно підвищувати ефективність торговельної діяльності. Зокрема, використання технологій Big Data дає можливість аналізувати поведінку споживачів та формувати персоналізовані пропозиції, що сприяє підвищенню рівня задоволеності клієнтів і збільшенню обсягів продажів [4, с. 154].

Не менш важливим фактором розвитку інтернет-торгівлі є формування сучасної логістичної інфраструктури. Швидкість та якість доставки товарів значною мірою впливають на конкурентоспроможність інтернет-магазинів та рівень довіри споживачів до електронної комерції.

Використання електронної комерції створює для підприємств значні економічні та організаційні переваги, що пов'язані з оптимізацією торговельної діяльності, розширенням ринків збуту та підвищенням ефективності обслуговування клієнтів. Ці переваги формують передумови для активного впровадження інтернет-торгівлі у діяльність сучасних підприємств. Основні переваги електронної комерції наведено в таблиці 3.

Таблиця 3.

Переваги електронної комерції для підприємств

<i>Перевага</i>	<i>Економічний ефект</i>
Розширення ринків збуту	Доступ до міжнародних клієнтів
Зниження операційних витрат	Оптимізація бізнес-процесів
Швидкість обслуговування	Скорочення часу виконання замовлень
Персоналізація пропозицій	Підвищення лояльності клієнтів

Джерело: сформовано авторами

Як показано в таблиці 3, електронна комерція створює значні економічні переваги для підприємств. Використання цифрових каналів продажу дозволяє зменшувати витрати на утримання традиційних торговельних точок, що позитивно впливає на фінансові результати діяльності підприємств [5, с. 72].

Разом із тим розвиток електронної комерції супроводжується появою певних ризиків і проблем, які потребують комплексного вирішення.

Попри значні можливості розвитку електронної комерції, її функціонування супроводжується рядом проблем та викликів, що пов'язані з технічними, економічними та організаційними аспектами ведення бізнесу в цифровому середовищі. Визначення таких проблем дозволяє сформувати ефективні напрями вдосконалення системи управління інтернет-торгівлею. Основні проблеми розвитку електронної комерції наведено в таблиці 4.

Таблиця 4.

Основні проблеми розвитку інтернет-торгівлі

<i>Проблема</i>	<i>Характеристика</i>
Кібербезпека	Ризик несанкціонованого доступу до даних
Логістичні труднощі	Проблеми доставки товарів
Конкуренція	Зростання кількості онлайн-продавців
Правове регулювання	Недосконалість законодавства

Джерело: сформовано авторами

Аналіз наведених проблем свідчить про необхідність удосконалення систем управління електронною комерцією та розробки ефективних стратегій розвитку цифрової торгівлі. Особливу увагу необхідно приділяти питанням захисту персональних даних користувачів, розвитку логістичної інфраструктури та адаптації законодавства до умов цифрової економіки.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні комплексного підходу до аналізу розвитку електронної комерції та інтернет-торгівлі в умовах цифрової трансформації економіки, що передбачає інтеграцію сучасних цифрових технологій, зокрема систем аналізу великих даних, штучного інтелекту та цифрових платформ, у процеси управління торговельною діяльністю підприємств з метою підвищення ефективності їх функціонування та формування нових моделей взаємодії зі споживачами.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих у дослідженні підходів та рекомендацій підприємствами торговельної сфери для вдосконалення системи управління електронною комерцією, оптимізації бізнес-процесів, розвитку цифрових каналів продажу та підвищення ефективності взаємодії зі споживачами в умовах цифровізації економіки. Отримані результати можуть бути використані також у діяльності підприємств електронної торгівлі, під час розроблення стратегій розвитку інтернет-бізнесу та у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання дисциплін з електронної комерції та цифрової економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що електронна комерція є одним із ключових факторів розвитку сучасної цифрової економіки та відіграє важливу роль у трансформації торговельної діяльності підприємств. У сучасних умовах цифровізації економічних процесів інтернет-торгівля виступає ефективним інструментом організації комерційної діяльності, що забезпечує можливість швидкої взаємодії між учасниками ринку та сприяє формуванню нових моделей ведення бізнесу. Активне використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє підприємствам оптимізувати бізнес-процеси, підвищувати ефективність управління та адаптуватися до динамічних змін ринкового середовища.

Використання цифрових технологій у сфері торгівлі сприяє підвищенню ефективності бізнес-процесів, розширенню ринків збуту та формуванню нових моделей взаємодії між підприємствами і споживачами [2, с. 48]. Завдяки впровадженню електронних торговельних платформ підприємства отримують можливість виходу на глобальні ринки, що значно розширює географію продажів та сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності. Крім того, використання інтернет-технологій дозволяє забезпечити більш ефективну комунікацію зі споживачами, що сприяє підвищенню рівня їхньої задоволеності та формуванню довгострокових партнерських відносин.

У процесі дослідження встановлено, що важливим фактором розвитку електронної комерції є впровадження сучасних цифрових технологій, які забезпечують автоматизацію торговельних процесів, обробку значних обсягів інформації та підтримку прийняття управлінських рішень. Зокрема, використання технологій аналізу великих даних, систем штучного інтелекту, хмарних сервісів та інформаційних платформ дозволяє підприємствам більш ефективно аналізувати поведінку споживачів, прогнозувати попит на товари та послуги, а також формувати персоналізовані пропозиції для клієнтів.

Подальший розвиток електронної комерції пов'язаний із впровадженням інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, великі дані та цифрові платформи, що дозволяють підвищити ефективність управління торговельною діяльністю підприємств [4, с. 156]. Використання зазначених технологій сприятиме вдосконаленню системи управління логістичними процесами, підвищенню рівня автоматизації бізнес-процесів та формуванню нових інструментів взаємодії зі споживачами.

Водночас розвиток електронної комерції супроводжується певними викликами, що пов'язані з необхідністю забезпечення кібербезпеки, удосконалення правового регулювання цифрових торговельних операцій та розвитку сучасної логістичної інфраструктури. У зв'язку з цим важливим завданням є формування ефективної системи державної підтримки розвитку

електронної комерції, що сприятиме створенню сприятливих умов для функціонування підприємств у цифровому середовищі.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі пов'язані з вивченням впливу цифрової трансформації на розвиток торговельної діяльності підприємств, дослідженням ролі штучного інтелекту та аналітики великих даних у формуванні нових моделей електронної комерції, а також аналізом ефективності використання цифрових платформ у системі сучасної торгівлі. Особливої уваги потребують питання удосконалення механізмів управління електронною комерцією, розвитку омніканальних стратегій продажів та формування інноваційних підходів до організації інтернет-торгівлі в умовах цифрової економіки.

References:

1. Dzyubina, A., & Zeleniukh, O. (2024). Electronic commerce in the structure of electronic business. *Modern Economics*. [https://doi.org/10.31521/modecon.V43\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V43(2024)-04)
2. Zahrebelna, Iryna & Diadyk, Tetiana & Kosenko, Vitalii. (2024). Innovative development as a factor of increasing the competitiveness of enterprises. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 61-65. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-11>
3. Matskiv, H., & Raiter, N. (2023). Trends in the electronic commerce development. *Bulletin of Lviv National Environmental University*. <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.163>
4. Shevchuk, O., Shevchuk, N., Markhivka, O., & Odarchuk, V. (2025). Integration trends in the development of e-commerce: accounting and control aspect. *Herald of Economics*. <https://doi.org/10.35774/visnyk2025.03.150>
5. Zhang Kuan, Pakhnenko, Olena. (2022). RESEARCH ON CHINA'S CROSS-BORDER E-COMMERCE BASED ON THE BACKGROUND OF DIGITAL TECHNOLOGY. *Visnik Sums'kogo derzhavnogo universitetu*. 2022. 106-110. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.2-12>.

VOLODYMYR OSMYATCHENKO, LYUDMILA PRYSIAZHNA. ELECTRONIC COMMERCE AND INTERNET TRADE: TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.

Modern enterprises actively integrate online sales channels into their business strategies, which contributes to the transformation of traditional trade models and the formation of new approaches to interaction between producers, sellers and consumers. The development of Internet trade is also associated with the rapid spread of mobile technologies, digital payment systems and online platforms that significantly simplify commercial transactions and improve the accessibility of goods and services for consumers.

The article focuses on the theoretical and practical aspects of the development of electronic commerce in the modern economic environment. Particular attention is paid to the analysis of the key trends influencing the transformation of trade in the digital era. The study emphasizes the role of innovative technologies, digital platforms and information systems in ensuring the efficiency of electronic commerce and strengthening the competitive position of enterprises in the market.

The research highlights the importance of effective integration of digital technologies into the activities of trading enterprises in order to enhance their adaptability to market changes and improve customer interaction mechanisms. The development of Internet trade is considered as an important factor of economic growth that contributes to the formation of new business models, expansion of international trade relations and improvement of the overall efficiency of the commercial sector.

Ключові слова: *electronic commerce, Internet trade, digital economy, online platforms, digital technologies, trade development.*

Надійшла до редакції: 18.02.2026

Прийнято до друку: 03.03.2026

Опубліковано: 27.03.2026

© 2026 Осмятченко В.О., Присяжна Л.В.

Цей матеріал ліцензовано за умовами CC BY 4.0. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>